Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK
JEAN RICHARD DE LA TOUR
esitatud 23. märtsil 2023 [1]

Kohtuasi C-590/21

Charles Taylor Adjusting Limited,
FD
versus
Starlight Shipping Company,
Overseas Marine Enterprises Inc.

(eelotsusetaotlus, mille on esitanud Areios Pagos (Kreeka, kassatsioonikohus))

Eelotsusetaotlus – Vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanev ala – Õigusalane koostöö tsiviilasjades – Määrus (EÜ) nr 44/2001 – Teise liikmesriigi kohtuotsuste tunnustamine ja täitmine liikmesriigis – Artikkel 34 – Keeldumise alused – Taotluse saanud liikmesriigi avaliku korra rikkumine – Mõiste „avalik kord“ – Kohtuotsus, millega takistatakse jätkata teise liikmesriigi kohtutes algatatud menetlusi või kasutada õigust kohtulikule kaitsele

I. Sissejuhatus

1. See eelotsusetaotlus, mille on esitanud Areios Pagos (Kreeka kassatsioonikohus), puudutab nõukogu 22. detsembri 2000. aasta määruse (EÜ) nr 44/2001 kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusasjades [2] artikli 34 punkti 1 ja artikli 45 lõike 1 tõlgendamist.

2. Eelotsusetaotlus on esitatud vaidluse raames, mis käsitleb niisuguste teise liikmesriigi kohtu otsuste tunnustamist ja täitmist liikmesriigi kohtu poolt, mille tulemusena pärsitakse selle võimaliku tunnustamise ja täitmise liikmesriigi ühe teise kohtu poole pöördunud poolte soovi jätkata menetlust, mis on selles viimases kohtus pooleli.

3. Eelotsusetaotluse esitamise tulemusena peab Euroopa Kohus kindlaks tegema, kas võib keelduda tunnustamast ja täitmast nendelt kassaatoritelt hüvitise väljamõistmist kohtukuludena selles menetluses, mis rajaneb nende poolt varem esile kutsutud menetlust lõpetava kokkuleppe rikkumisel, nimetatud kokkuleppes kindlaks määratud kohtu poolt, sest see tunnustamine ja täitmine on vastuolus avaliku korraga määruse nr 44/2001 artikli 34 punkti 1 tähenduses.

[1] Algkeel: prantsuse.

[2] EÜT 2001, L 12, lk 1; ELT eriväljaanne 19/04, lk 42.

4. Esitan põhjused, miks ma arvan, et niisuguses olukorras tuleb kohaldada ka põhimõtteid, mille tõttu on Euroopa Kohus otsustanud, et *anti-suit injunction*, st korraldus, mille eesmärk on keelata isikul kutsuda esile või jätkata menetlust teise liikmesriigi kohtutes, ei ole määrusega nr 44/2001 loodud süsteemiga kooskõlas.

II. Õiguslik raamistik

5. Määruse nr 44/2001 artikli 34 punktis 1 on sätestatud:

„Otsust ei tunnustata:

1. kui tunnustamine oleks selgelt vastuolus selle liikmesriigi avaliku korraga, kus tunnustamist taotletakse“.

6. Selle määruse artikli 45 lõikes 1 on nähtud ette:

„Kohus, kellele esitatakse artikli 43 või artikli 44 alusel apellatsioonkaebus, keeldub kohtuotsuse täidetavaks kuulutamisest või tühistab selle ainult artiklites 34 ja 35 sätestatud põhjustel. Kohus teeb oma otsuse viivitamata.“

III. Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

7. Laev Alexandros T. uppus 3. mail 2006 koos lastiga Port Elizabethi lahe (Lõuna-Aafrika Vabariik) avamerel. Äriühingud Starlight Shipping Company[3] ja Overseas Marine Enterprises Inc.[4], kes on vastavalt selle laeva omanik ja käitaja, palusid selle kindlustusandjatel maksta kindlustushüvitist nende lepingulise vastutuse alusel kindlustusjuhtumi toimumise tõttu.

8. Et kindlustusandjad keeldusid seda maksmast, esitas Starlight samal aastal Ühendkuningriigis nende vastu hagid pädevale kohtule ja ühe kindlustusandja suhtes vahekohtusse avalduse. Sel ajal, kui need menetlused olid pooleli, sõlmisid Starlight, OME ja laeva kindlustusandjad kokkulepped,[5] millega lõpetati pooleliolevad menetlused poolte vahel. Kindlustusandjad maksid kindlustusjuhtumi eest kokkulepitud tähtaja jooksul kindlustuslepingutes ette nähtud kindlustushüvitist, täites täies mahus kõik laeva Alexandros T. hävimisega seotud nõuded.

9. Inglise kohus, kus menetlus oli pooleli, kinnitas need kokkulepped 14. detsembril 2007 ja 7. jaanuaril 2008. Ta andis korralduse peatada selles asjas ükskõik missugune hilisem menetlus, mis on tekkinud sama hagi tulemusena.

10. Pärast nende kokkulepete sõlmimist esitasid Starlight ja OME ning teised laevaomanikud ja füüsilised isikud, kes neid seaduslikult esindavad, Polymeles Protodikeio Peiraiosele (Pireuse esimese astme kohus mitmeliikmelises koosseisus, Kreeka) mitu hagiavaldust, nende hulgas 21. aprilli 2011. aasta ja 13. jaanuari 2012. aasta hagiavaldused, mis olid eelkõige esitatud tehnilist

[3] Edaspidi „Starlight“.

[4] Edaspidi „OME“.

[5] Edaspidi „kokkulepped“. Neid kokkuleppeid oli kolm ning need kannavad vastavalt 13. detsembri 2007. aasta ning 7. ja 30. jaanuari 2008. aasta kuupäeva, kusjuures see viimane kokkulepe sõlmiti vahekohtu raames.

ja õigusnõustamist pakkuva konsultatsioonifirma Charles Taylor Adjusting Limited [6] vastu, kes oli kindlustanud laeva Alexandros T. kindlustusandjate kaitse, mis puudutab Starlighti nõudeid Inglise kohtus, ja selle büroo juhi FD vastu.

11. Nende uute hagidega, milles tugineti kahju õigusvastasele tekitamisele, palusid Starlight ja OME hüvitada nii varaline kui ka mittevaraline kahju, mida nad kandsid väidetavalt neid puudutavate valede ja laimavate väidete tõttu, mille eest vastutavad laeva kindlustusandjad ja nende esindajad. Starlight ja OME kinnitasid, et kui kestis veel esialgne menetlus, milles arutati nende kindlustushüvitiste maksmist, mida kindlustusandjad oleksid pidanud tasuma, ja kui viimased jäid maksmisest keeldumise juurde, olid kindlustusandjate töötajad ja esindajad lasknud uppunud laeva omaniku hüpoteegipidaja Ethniki Trapeza tis Elladose (Kreeka riigipank) juuresolekul ja eelkõige kindlustusturul ringi liikvele valekuulduse, et laeva kaotuse põhjustasid selle tõsised puudused, millest selle omanikud olid teadlikud.

12. 2011. aasta jooksul, kui neid hagisid arutati, esitasid laeva kindlustusandjad ja nende esindajad, sh eelkõige Charles Taylor ja FD, kes on nendes menetlustes kostjad, Starlighti ja OME vastu hagid Inglise kohtutele, et tuvastataks, et Kreekas algatatud menetlustega rikutakse kokkuleppeid, ning et rahuldataks nende tuvastus-ja kahju hüvitamise nõuded.

13. Pärast menetlusi kõikides kohtuastmetes Inglise kohtutes viisid need hagid selleni, et 26. septembril 2014 tegi High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division (Commercial Court) (kõrge kohus (Inglismaa ja Wales), kuninglik osakond (kaubanduskolleegium), Ühendkuningriik; edaspidi „High Court") [7] kohtuotsuse ja kaks kohtumäärust, mis rajanesid kokkulepete sisul ja kohtualluvusklauslil, milles pädevaks kohtuks määrati see kohus, ning millega mõisteti hagejate kasuks välja hüvitis seoses Kreekas algatatud menetlusega ja Inglismaal kantud kohtukulud [8].

14. Monomeles Protodikeio Peiraios, Naftiko Tmima (Pireuse esimese astme kohus ainuisikulises koosseisus, merendusküsimuste koda, Kreeka) rahuldas Charles Taylori ja FD 7. jaanuari 2015. aasta taotluse, millega paluti seda kohtuotsust ja neid kohtumäärusi Kreekas tunnustada ning kuulutada need osaliselt täidetavaks vastavalt määrusele nr 44/2001.

15. Starlight ja OME esitasid 11. septembril 2015 selle kohtuotsuse peale apellatsioonkaebuse [9] Monomeles Efeteio Peiraios Naftiko Tmimale (Pireuse apellatsioonikohus ainuisikulises koosseisus, merendusküsimuste koda, Kreeka).

16. See kohus rahuldas 1. juuli 2019. aasta kohtuotsusega nende apellatsioonkaebuse põhjendusel, et kohtuotsus ja -määrused, mille tunnustamist ja täitmist taotletakse, sisaldavad „peaaegu" *anti-suit injunction*'it, mis takistab asjaomastel isikutel pöörduda Kreeka kohtu poole ning millega rikutakse Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni [10] artikli 6 lõiget 1 ja põhiseaduse (Syntagma) artikli 8 lõiget 1 ja artiklit 20. Need sätted on aga Kreekas mõiste „avalik kord" keskmes.

6 Edaspidi „Charles Taylor".

7 Edaspidi „High Courti kohtuotsus", „High Courti kohtumäärused" ning koos „High Courti kohtuotsus ja -määrused".

8 Nende sisu üksikasjalikku kirjeldust vt käesoleva ettepaneku punktidest 30–34.

9 Vt käesoleva ettepaneku punkt 25.

10 Allkirjastatud Roomas 4. novembril 1950, edaspidi „EIÕK".

17. Charles Taylor ja FD esitasid selle kohtuotsuse peale kassatsioonkaebuse Areios Pagosele (kassatsioonikohus). Nad leiavad, et High Courti kohtuotsus ja -määrused ei ole liikmesriigi ja liidu avaliku korraga selges vastuolus ega riku nende aluspõhimõtteid. Nad väidavad, et see, kui neile mõistetakse välja esialgne hüvitis nende Kreekas esitatud hagide alusel enne, kui asjaomaseid hagisid menetletakse Inglise kohtutes, ei keela asjaomastel isikutel ei pöörduda edaspidigi Kreeka kohtute poole ega nendel kohtutel tagada neile kohtulikku kaitset. Järelikult on High Courti kohtuotsust ja -määrusi käsitletud ekslikult *anti-suit injunction*'ina.

18. Neil asjaoludel otsustas Areios Pagos (kassatsioonikohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas väljendit „selge vastuolu liidu avaliku korraga" ja selle laiendusena liikmesriigi avaliku korraga, mis on määruse nr 44/2001 artikli 34 punkti 1 ja artikli 45 lõike 1 kohaselt kohtuotsuse tunnustamisest ja täidetavaks kuulutamisest keeldumise alus, tuleb mõista nii, et see puudutab lisaks ilmselgetele *anti-suit injunction*'itele, mis keelavad teise liikmesriigi kohtus menetlust algatada ja jätkata, ka teiste liikmesriikide kohtute tehtud otsuseid ja määruseid, mis takistavad hagejal teise liikmesriigi kohtult kohtuliku kaitse saamist või juba selles kohtus pooleliolevate menetluste jätkamist, ja seega kujutab see endast sekkumist teise liikmesriigi kohtu pädevusse teha otsus teatavas vaidluses, mis on selles kohtus juba pooleli ja mida ta juba menetleb ja mis tunnistatakse liidu avaliku korraga kokkusobivaks? Täpsemalt, kas liidu avaliku korraga määruse nr 44/2001 artikli 34 punkti 1 ja artikli 45 lõike 1 tähenduses on vastuolus teise liikmesriigi kohtu sellise otsuse või määruse tunnustamine ja/või täidetavaks kuulutamine, millega kinnitatakse tunnustamise ja täidetavaks kuulutamise taotlejatele esialgse ja ettemakstava rahalise hüvitise andmine tasude ja kulude eest, mis tulenesid teise liikmesriigi kohtusse hagi esitamisest või selles kohtus menetluse jätkamisest, asjaolu tõttu, et:

   a) pärast hagi läbivaatamist on kohtuasi hõlmatud kokkuleppega, mis on nõuetekohaselt sõlmitud ja mida kinnitas liikmesriigi kohus, kes otsuse ja/või kohtumääruse teeb, ja

   b) teise liikmesriigi kohtul, kellele kassatsioonkaebuse vastustaja uue hagi esitas, puudub erandlikku kohtualluvust andva klausli tõttu pädevus?

2. Kui esimesele küsimusele vastatakse eitavalt, siis kas selge ja otsene vastuolu liikmesriigi avaliku korraga – vastavalt viidatud kultuurilistele ja õiguslikele põhiarusaamadele, mis on riigis vastu võetud, ja Kreeka õiguse põhistandarditele, mis puudutavad kohtuliku kaitse õiguse (Kreeka põhiseaduse artiklid 8 ja 20, Kreeka tsiviilseadustiku (Astikos Kodikas) artikkel 33 ja selle õiguse kaitse põhimõte, mida on täpsustatud Kreeka tsiviilmenetluse seadustiku (Kodikas Politikis Dikonomias) artiklis 176 ja artikli 173 lõigetes 1–3, artiklites 185, 205 ja 191 […]) ning EIÕK artikli 6 lõike 1 tuuma, mistõttu on sellisel juhul võimalik jätta kohaldamata kohtuotsuste vaba liikumist käsitlev liidu õigus, ja selle takistuse tõttu jätta kohtuotsus tunnustamata – on kooskõlas arusaamadega, mis ühendavad ja edendavad Euroopa väljavaateid vastavalt määruse nr 44/2001 artikli 34 punktile 1, nii nagu Euroopa Kohus seda tõlgendama peab, põhjenduseks, mille alusel saab takistada eespool viidatud (1. küsimus) kohtuotsuse ja määruste, mille tegid teise liikmesriigi (Ühendkuningriik) kohtud, tunnustamist ja täitmist Kreekas?"

19. Charles Taylor ja FD, Starlight ja OME, Kreeka ja Hispaania valitsus ning Euroopa Komisjon esitasid kirjalikud seisukohad.

IV. Õiguslik analüüs

20. Eelotsusetaotluse esitanud kohus tõstatab esimese eelotsuse küsimusega sisuliselt küsimuse, kas määruse nr 44/2001 artikli 34 punkti 1 tuleb tõlgendada nii, et liikmesriigi kohus võib keelduda otsuse tunnustamisest ja täitmisest selle vastuolu tõttu avaliku korraga, mis tuleneb asjaolust, et selle kohtuotsusega takistatakse jätkata pooleliolevat menetlust selle liikmesriigi teises kohtus, kuna sellega on mõistetud ühe poole kasuks välja ettemakstav rahaline hüvitis kohtukulude eest, mida ta selle menetluse algatamise tõttu kannab, ning seda esiteks põhjusel, et selle menetluse eset hõlmab nõuetekohaselt sõlmitud kokkulepe, mille on kinnitanud selle otsuse teinud liikmesriigi kohus, ning teiseks põhjusel, et teise liikmesriigi kohus, kus see menetlus algatati, ei ole erandliku kohtualluvuse klausli tõttu pädev.

21. Käsitletaval juhul tehti High Courti kohtuotsus ja -määrused, mille tunnustamist ja täitmist Kreeka kohtus taotletakse, 26. septembril 2014. Määrus nr 44/2001 on põhikohtuasja suhtes *ratione temporis* kohaldatav. [11]

22. See määrus sisaldab konkreetseid sätteid kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise alal, mida tuleb meenutada, [12] rõhutades, et mitte kõiki neid ei võetud üle määrusesse nr 1215/2012.

A. Vaidluse suhtes kohaldatavate tunnustamist ja täitmist käsitlevate õigusnormide meenutus

23. Määruses nr 44/2001 on nähtud ette, et „[l]iikmesriigis tehtud kohtuotsust tunnustatakse teistes liikmesriikides ühegi erimenetluse järgimist nõudmata“. [13] Huvitatud pool, kes tõstatab menetluse käigus peaküsimusena otsuse tunnustamise, võib taotleda otsuse tunnustamise otsust. [14] Kohtuotsuste täitmise alal on selle määruse artiklis 38 ette nähtud menetlus taotlusel, et lasta tuvastada selle täitmisele pööratavus taotluse saanud liikmesriigis. [15]

24. Selles etapis ei toimu mingit sisulist kontrolli. [16]

[11] Vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2012. aasta määruse (EL) nr 1215/2012 kohtualluvuse ning kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusasjades (ELT 2012, L 351, lk 1) artiklile 66 jätkatakse määruse nr 44/2001 kohaldamist enne 10. jaanuari 2015 algatatud kohtumenetluste suhtes. Nii on see ka Ühendkuningriigis tehtud kohtuotsuste ja kohtumäärustega vastavalt Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi Euroopa Liidust ja Euroopa Aatomienergiaühendusest väljaastumise lepingu (ELT 2020, L 29, lk 7) artikli 67 lõike 2 punktile a; nimetatud leping võeti vastu nõukogu 30. jaanuari 2020. aasta otsusega (EL) 2020/135 Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi Euroopa Liidust ja Euroopa Aatomienergiaühendusest väljaastumise lepingu sõlmimise kohta (ELT 2020, L 29, lk 1), mis kehtib vastavalt selle artiklile 185 alates 1. veebruarist 2020, kusjuures 31. detsembrini 2020 oli üleminekuperiood (artikkel 126), mil liidu õigus oli Ühendkuningriigi suhtes kohaldatav, kui selles lepingus ei olnud ette nähtud teisiti (artikkel 127).

[12] Põhimõtte kohta, mille kohaselt kehtib Euroopa Kohtu tõlgendus nendest õigusaktidest – mille hulgas on ka Brüsselis 27. septembril 1968 allkirjastatud konventsioon kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusasjades (EÜT 1972, L 299, lk 32) (muudetud hilisemate konventsioonidega uute liikmesriikide ühinemise kohta (EÜT 1998, C 27, lk 1) (edaspidi „Brüsseli konventsioon“)) – ühe sätetele ka teiste sätetele, kui neid sätteid võib pidada samaväärseks, vt 20. juuni 2022. aasta kohtuotsus London Steam-Ship Owners' Mutual Insurance Association (C-700/20, EU:C:2022:488, punkt 42).

[13] Artikli 33 lõige 1. See eeskiri põhineb vastastikusel usaldusel õigusemõistmise vastu liidus, mis rajaneb põhimõttel, et kõik liikmesriigid järgivad liidu õigust, kusjuures eesmärk on tagada kohtuotsuste vaba liikumine (vt 16. juuli 2015. aasta kohtuotsus Diageo Brands (C-681/13, EU:C:2015:471, punkt 40 ja seal viidatud kohtupraktika) ning 12. detsembri 2019. aasta kohtuotsus Aktiva Finants (C-433/18, EU:C:2019:1074, punktid 23 ja 25)).

[14] Vt määruse nr 44/2001 artikli 33 lõige 2. Lisaks on liikmesriigi kohus, kus niisuguste kohtuotsuste tunnustamisele muu hulgas tuginetakse, pädev nende kohta otsust tegema (vt selle artikli lõige 3).

[15] See menetlus kaotati määruses nr 1215/2012 (vt põhjendus 26). Vt teostatava kontrolli meenutuseks 6. septembri 2012. aasta kohtuotsus Trade Agency (C-619/10, EU:C:2012:531, punktid 43 ja 44). Määruse nr 44/2001 artiklis 48 on sätestatud, et kui välismaal on kohtuotsus tehtud mitmes küsimuses, võib omal algatusel või taotleja taotlusel täitmisele pööratavaks tunnistada ainult otsuse ühe või mitu osa, mis on üksteisest lahutatavad.

[16] Vt määruse nr 44/2001 artikkel 41 ja põhjendus 17.

25. Vastavalt määruse nr 44/2001 artikli 45 lõikele 1 keeldub kohus kohtuotsuse täidetavaks kuulutamisest või tühistab selle ainult täitmisele pööratavaks tunnistamise taotluse kohta tehtud otsuse peale esitatud apellatsioonkaebuse raames, mis on nähtud ette selle määruse artikli 43 lõikes 1,[17] kui esineb üks artiklites 34 ja 35 sätestatud tunnustamisest keeldumise alustest.

26. Määruse nr 44/2001 artiklis 34 on sätestatud neli üldist alust, mille korral võib kohtuotsuse tunnustamisest keelduda.[18] Selle artikli punkt 1 puudutab juhtumit, mil „tunnustamine oleks selgelt vastuolus selle liikmesriigi avaliku korraga, kus tunnustamist taotletakse“. Selle määruse artikli 35 lõike 3 kohaselt ei saa avaliku korra kriteeriumi kohaldada kohtualluvuseeskirjade suhtes.[19]

27. Eelotsusetaotluse esitanud kohus küsib, kas see kriteerium on selles kohtus arutatava asja konkreetseid asjaolusid arvestades kohaldatav.

B. Põhikohtuasja konkreetsed asjaolud

28. Mainida tuleks mitut selle kohtuotsuse ja nende kohtumäärustega seotud menetluslikku ning nende sisu puudutavat asjaolu.

1. Menetluslik kontekst

29. Eelotsusetaotluses palutakse tõlgendada kohtuotsuse tunnustamisest ja täitmisest keeldumise alust, milleks on selle tunnustamise vastuolu avaliku korraga menetluslikus kontekstis, millel on järgmised eripärad:

– põhikohtuasja pooled allkirjastasid Starlighti *lepingulisel alusel* esitatud hagi raames *kokkulepped, mis näevad ette, et pädev on ainult* üks Inglise kohus;

– kostjad *kahju õigusvastasel tekitamisel põhineva hagi* puhul, mille esitasid Starlight ja OME Kreeka kohtule pärast nende kokkulepete sõlmimist, saavutasid selles Inglise kohtus otsused, millega rahuldati nende tuvastusnõue ja mõisteti nende kasuks välja ettemakstav hüvitis seoses kohtukuludega Kreeka kohtus ning summad kohtukuludena selles Inglise kohtus, ning

– nagu Charles Taylor ja FD rõhutasid, sõltuvad selle kohtuotsuse tunnustamine ja täitmine hinnangust selle esemele.

2. Selle kohtuotsuse ja nende kohtumääruste sisu, mida eelotsusetaotluse esitanud kohus on kirjeldanud

30. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimused tulenevad High Courti kohtuotsuse ja -määruste sisust, mille ta on tuletanud Charles Taylori ja FD taotlustest.

[17] Vt määruse nr 44/2001 põhjendus 18. Selle määruse artikli 43 lõike 1 kohaselt „[võib k]umbki pool […] täitmismääruse taotluse kohta tehtud otsuse edasi kaevata“.

[18] Teised alused on nimetatud määruse nr 44/2001 artiklis 35. See käsitleb kohtualluvuskriteeriumide järgimist kindlustuse, tarbijalepingute ja niisuguste lepingute alal, millega pädevaks kohtuks määratakse ainult üks kohus, olenemata poolte elukohast, ning selle määruse artiklis 72 sätestatud õigusnormi. Neid sätteid, mis on võetud üle määruse nr 1215/2012 artikli 45 lõikesse 1, on laiendatud ainult individuaalsetele töölepingutele. Vt näitena menetluslike tagajärgede kohta 3. aprilli 2014. aasta kohtuotsus Weber (C-438/12, EU:C:2014:212, punktid 54–58).

[19] Vt ka 16. jaanuari 2019. aasta kohtuotsus Liberato (C-386/17, EU:C:2019:24, punkt 45) ning käesoleva ettepaneku punkt 53.

31. Esiteks on see kohtuotsus ja need kohtumäärused tehtud kahe tuvastatud asjaolu põhjal. Ühelt poolt otsustati kohtuotsusega, et Kreekas esitatud hagidega rikutakse kokkuleppeid.[20] Need kokkulepped sõlmiti poolte vahel, kelle kõigi kohta väideti menetlustes Inglismaal ja vahekohtumenetluses, et nad olid osalenud ühiselt kahju tekitamises. Nende kokkulepete tagajärg on see, et kõikvõimalikud hagid, mis on esitatud nende poolte vastu samal põhjusel, mis on nende suhtes Kreekas algatatud menetluste aluseks, on samade kokkulepetega juba lahendatud reegli kohaselt, mida kohaldatakse kahju kaastekitajate suhtes.

32. Teiselt poolt märgiti kohtumäärustes ka, et Kreekas esitatud hagid esitati, rikkudes ainult ühe kohtu pädevaks kohtuks määramise klauslit.

33. Teiseks mõisteti kahe eraldi kohtumäärusega Starlightilt ja OME-lt välja:

– High Courti kohtuotsuse alusel, milles tunnustati nõuet ja selle summat,[21] ettemakstav hüvitis, mida tuleb tasuda seoses Kreekas algatatud menetlusega, s.o 100 000 Ühendkuningriigi naelsterlingi (GBP) suurune summa (umbes 128 090 eurot)[22], mis tasutakse hiljemalt 17. oktoobril 2014 kell 16.30 ja peab katma kõik kahjud, mis tekkisid kuni 9. septembrini 2014, viimane kuupäev kaasa arvatud, ning

– kaks summat Inglise kohtus toimuva menetluse kuludena, s.o 120 000 Ühendkuningriigi naelsterlingit (umbes 153 708 eurot) ja 30 000 Ühendkuningriigi naelsterlingit (umbes 38 527 eurot), mis tasutakse sama tähtaja jooksul täieliku hüvitisena.

34. Kolmandaks on High Courti kohtumäärustes esitatud täiendavad asjaolud, mille tunnustamist ja täitmisele pööratavaks tunnistamist Kreeka kohtutelt taotleti. Eelotsusetaotluse esitanud kohus meenutab neid nii:

– „[High Courti] kohtumäärused sisaldavad alguses samuti sätteid, milles tehakse Starlightile ja OME-le ning neid esindavatele füüsilistele isikutele teatavaks, et kohtumääruse täitmata jätmise korral võidakse leida, et nad on kohut solvanud, ja nende vara võib konfiskeerida või neid võib trahvida või füüsiliste isikute suhtes kinnipidamist kohaldada (punktid 1–5).“

– „[N]eed kohtumäärused sisaldavad ka järgmisi punkte, mida samuti kassatsioonkaebuse esitajate taotluses ei olnud (ei palutud, et neid kohti tunnustataks või et need kuulutataks täidetavaks):

„4. Nii äriühingu Starlight kui ka OME suhtes tehakse otsus, millega määratakse kindlaks hüvitise summa.

[20] Inglise kohus märkis, et nende kokkulepete tingimuste kohaselt on Charles Taylor ja FD muu hulgas vabastatud igasugusest kohustusest seoses ükskõik missuguse nõudega, mis Starlightil ja OME-l (või kummalgi nendest) võib laeva kaotuse tõttu olla, sh igasugune kohustus seoses Kreekas esitatud hagides sõnastatud nõuetega.

[21] Eelotsusetaotluse esitanud kohus viitab High Courti kohtuotsuse punktile 83 järgmiselt: „[hagejad] esitavad […] kahju hüvitamise nõude […]. Kohtukulud [(„costs“ ingliskeelses originaalis)], mida nad on kandnud kuni praeguseni, on peaaegu 163 000 Ühendkuningriigi naelsterlingit. Esialgne makse, [mida nõutakse], […] on 150 000 Ühendkuningriigi naelsterlingit, või ükskõik missugune summa, mille High Court sõltumatult kindlaks määrab“. Tagapool on eelotsusetaotluses märgitud, et selles küsimuses tuleb täpsustada, et selles menetluses on ka teised hagejad nõudnud „ettemakstavat hüvitist 60% ulatuses kohtukuludest, mida nad Kreekas esitatud hagide tõttu kandsid“. Lisaks leidis Hight Court selle kohtuotsuse punktis 94, millele on samuti eelotsusetaotluses viidatud, et „sobiv esialgne makse, mis vastab eespool nimetatud ettemakstavale hüvitisele, on 100 000 Ühendkuningriigi naelsterlingit“. Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab selles küsimuses, et „ka see kaalutlus on deklaratiivne ning et pärast taotluse hindamist tuleb asuda seisukohale, et käsitletaval juhul kerkib ainult selle tunnustamise, mitte selle täidetavaks kuulutamise küsimus, sest see viimane küsimus puudutab ainult kohtuotsusele järgnenud kohtumääruse asjasse puutuvat osa“.

[22] 26. septembri 2014. aasta kursiga, vt käesoleva ettepaneku punkt 13.

5. On võimalik esitada nõuded suuremale ettemakstavale hüvitisele [(sellega peetakse ilmselgelt silmas olukorda, kus menetlused Kreeka kohtutes jätkuvad ja hagejate kohtukulud mitmekordistuvad [23])].““

– „Esimene kohtumäärus sisaldab lisaks järgmisi korraldusi:

„8. […] nii äriühing Starlight kui ka OME sõlmivad kokkuleppe, millega sätestatakse, et CTa[[24]] pooled on vabastatud igasugusest kohustusest seoses nõuetega, mille äriühing Starlight või OME võib esitada hagides, mille nad esitavad Kreekas iga CTa poole vastu, ning seda vastavalt käesolevale kohtumäärusele lisatud näidiskokkuleppele, ning Starlight ja OME on kohustatud saatma allkirjastatud originaalid tagasi CTa poolte advokaatidele […]

9. Kui Starlighti ja OME asukohta ei saa kindlaks määrata mõistliku otsingu abil ja kui nad ei allkirjasta kokkuleppeid või keelduvad seda tegemast kuni eespool nimetatud kuupäevani, on võimalik saata taotlus kohtunik Kay, *QC*-le, et ta teeks need kokkulepped ise.““

35. Neil asjaoludel tekib küsimus, kuidas kvalifitseerida kohtuotsus ja kohtumäärused, mille tunnustamist ja täitmist taotletakse.

C. Selle kohtuotsuse ja nende kohtumääruste kvalifikatsioon

36. Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et High Courti kohtuotsuses ja -määrustes – kusjuures kokkuleppeosalised andsid oma kokkulepetes erandliku kohtualluvuse sellele kohtule – on määratud kindlaks nende kokkulepete mõju Kreeka kohtutes pooleliolevale menetlusele.

37. Mõistagi ei ole see kohtuotsus ja need kohtumäärused adresseeritud otse Kreeka kohtule ning need ei keela ametlikult menetluse jätkamist Kreeka kohtus. Need sisaldavad siiski põhjendusi, mis käsitlevad Kreeka kohtu pädevust poolte vahel sõlmitud kokkulepetest lähtudes, ja nendes on välja mõistetud rahalised hüvitised, sh üks ettemakstav hüvitis, mis on heidutav, sest selle summa pole lõplik, vaid sõltub selle menetluse jätkamisest. [25] Lisaks on nendesse lisatud lahutamatud karistused ja korraldused, et tagada nende täitmine. [26] Need on adresseeritud isiklikult Starlightile ja OME-le, et nad ei tegutseks enam nii, et rikuvad kokkuleppeid, mis sisaldavad kohtualluvuse klauslit. [27]

38. Kõikide nende asjaolude põhjal tundub mulle õigustatud, et eelotsusetaotluse esitanud kohus kvalifitseerib High Courti kohtuotsuse ja -määrused „peaaegu“ *anti-suit injunction*'iteks [28] ning peab konkreetsemalt silmas kahju hüvitamise otsuseid, mille tunnustamist ja täitmist taotletakse.

[23] Eelotsusetaotluse esitanud kohtu märkus.

[24] Eelotsusetaotluse esitanud kohus täpsustab, et „„CTa“ tähistab kassatsioonkaebuse esitajaid“, st Charles Taylorit ja FDd, vt käesoleva ettepaneku punkt 17.

[25] Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab ka, et kohtukulude arvutamine ja määramine ettemakstava hüvitisena kujutavad endast varjatud karistust.

[26] 10. veebruari 2009. aasta kohtuotsuses Allianz ja Generali Assicurazioni Generali (C-185/07, EU:C:2009:69, punkt 20) märkis Euroopa Kohus juba, et *anti-suit injunction*'i raames võetavad meetmed on mitmekesised.

[27] Vt käesoleva ettepaneku punkt 34.

[28] Vt selle kohta väljend „hagi esitamise keeld“ (*anti-suit injunction*), mida on kasutatud 19. septembri 2018. aasta kohtuotsuse C.E. ja N.E. (C-325/18 PPU ja C-375/18 PPU, EU:C:2018:739) punktis 89.

39. Olen seega arvamusel, et eelotsusetaotluse esitanud kohtul on õigustatult tekkinud küsimus, kas määrusega nr 44/2001 on kooskõlas selle kohtuotsuse ja nende kohtumääruste võimaliku tunnustamise ja täitmise mõju, viidates Euroopa Kohtu praktikale, mis käsitleb *anti-suit injunction*'i *kuulutamist*,[29] et tuletada sellest alus, mille kohaselt esineb vastuolu avaliku korraga.

D. Anti-suit injunction'i alal kohaldatavad kohtupraktika põhimõtted

1. See, kui ühe liikmesriigi kohtu alluvust kontrollib teise liikmesriigi kohus, on vastuolus vastastikuse usalduse põhimõttega

40. Euroopa Kohtu praktika[30] kohaselt on liidu kohtualluvust käsitleva õigusega vastuolus see, kui kohus keelab menetlusosalisel esitada hagi või jätkata menetlust teise liikmesriigi kohtus,[31] sest see keeld kahjustab viimase pädevust lahendada vaidlus, mis on talle lahendamiseks esitatud. Niisugune riive ei ole nimelt kooskõlas Brüsseli konventsiooni ega määruse nr 44/2001 süsteemiga, mis rajaneb vastastikuse usalduse põhimõttel.

41. Lisaks on Euroopa Kohus tagasi lükanud mitu põhjust, millega on seda riivet põhjendatud:

– asjaolu, et see on ainult kaudne ning et selle eesmärk on takistada selle riigi menetluse kostja poolset kuritarvitamist. Euroopa Kohus on leidnud, et otsus küsimuses, kas kostjale etteheidetav käitumine, mis seisneb teise liikmesriigi kohtu alluvusele tuginemises, kujutab endast kuritarvitust, eeldab selle hindamist, kas hagi esitamine teise liikmesriigi kohtule on asjakohane,[32] ning

– asjaolu, et ollakse vahekohtumenetluse osaline[33].

[29] *Niisuguse kohtuotsuse tunnustamise ja täitmise alal*, millega keelatakse menetlusosalisel esitada teatavaid nõudeid liikmesriigi kohtule, on Euroopa Kohus teinud ainult ühe kohtuotsuse (13. mai 2015. aasta kohtuotsus Gazprom (C-536/13, EU:C:2015:316)). See ei ole siiski käsitletaval juhul asjakohane. See puudutas vahekohtuotsust, millega seoses otsustas Euroopa Kohus – peamiselt määruse nr 44/2001 kohaldamisala tõttu, millest vahekohus jääb välja –, et ei see vahekohtu otsus ega otsus, millega liikmesriigi kohus vajaduse korral vahekohtu otsust tunnustab, ei saa rikkuda liikmesriikide kohtute vastastikust usaldust, millele tugineb see määrus (punkt 39). Järelikult jääb vahekohtuotsuse tunnustamise ja täitmise menetlus riigisisese õiguse ja rahvusvahelise õiguse kohaldamisalasse liikmesriigis, kus vastavat tunnustamist ja täitmist nõutakse (punkt 41). Samamoodi on määruse nr 1215/2012 põhjenduses 12 nüüd rõhutatud, et seda määrust ei kohaldata vahekohtuotsuse tunnustamise või täitmise nõude suhtes (vt 20. juuni 2022. aasta kohtuotsus London Steam-Ship Owners' Mutual Insurance Association, C-700/20, EU:C:2022:488, punkt 46).

[30] Vt 27. aprilli 2004. aasta kohtuotsus Turner (C-159/02, EU:C:2004:228, punktid 27, 28 ja 31). Vt ka 10. veebruari 2009. aasta kohtuotsus Allianz ja Generali Assicurazioni Generali (C-185/07, EU:C:2009:69) ning selle kokkuvõte 13. mai 2015. aasta kohtuotsuses Gazprom (C-536/13, EU:C:2015:316, punktid 32–34). Vt kõige hiljutisema otsuse kohta, mis on aga tehtud vanemliku vastutuse alal, 19. septembri 2018. aasta kohtuotsus C.E. ja N.E. (C-325/18 PPU ja C-375/18 PPU, EU:C:2018:739, punkt 90).

[31] Vt selle konteksti meenutuseks, milles *anti-suit injunction*'eid kasutatakse *common law*' riikides, Usuinier, L., „Compétence judiciaire, reconnaissance et exécution des décisions en matière civile et commerciale. – Compétence. – Exceptions à l'exercice de la compétence. – Conflits de procédures. – Articles 29 à 34 du règlement (UE) nº 1215/2012", *JurisClasseur Droit international*, LexisNexis, Pariis, 7.10.2015 (viimati ajakohastatud 3.8.2022), fascicule 584–170, punkt 5.

[32] Vt 27. aprilli 2004. aasta kohtuotsus Turner (C-159/02, EU:C:2004:228, punkt 28).

[33] Vt 10. veebruari 2009. aasta kohtuotsus Allianz ja Generali Assicurazioni Generali (C-185/07, EU:C:2009:69, punktid 27 ja 28) ning 13. mai 2015. aasta kohtuotsus Gazprom (C-536/13, EU:C:2015:316, punkt 32).

42. Sellest kohtupraktikast tuleneb seega – nüüdseks üldiselt omaks võetud – üldpõhimõte, mille kohaselt otsustab kohus, kelle poole on pöördutud, ise oma pädevuse üle lahendada talle lahendamiseks esitatud vaidlus kohaldatavate eeskirjade alusel [34] ja menetlusosaliselt ei saa võtta võimalust pöörduda liikmesriigi kohtusse, kes kontrollib, kas asi allub talle, vastasel korral kaasneb sellega sanktsioon [35].

2. Kohtualluvuse kontrollimata jätmise põhimõtte erandid, mida on piiranud liidu seadusandja

43. Euroopa Kohtu praktikas on meenutatud, et määrusega nr 44/2001 on lubatud teha sellest üldpõhimõttest piiratud ulatuses erandeid, et need puudutavad ainult kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise etappi ning et nende eesmärk on tagada teatavate ainult selles määruses sätestatud valikulise või erandliku kohtualluvuse eeskirjade kohaldamine. [36]

44. Minu arvates tuleb sellest seega järeldada, et liidu seadusandja on leidnud, et kohtualluvuse kontrollimata jätmise põhimõtte kohaldamise seisukohast ei ole tähtsust poolte kokkulepetel, millega nad kohustuvad laskma oma erimeelsused lahendada vahekohtul või määravad kindlaks ainult ühe pädeva kohtu. [37]

[34] Vt kohtuotsus Allianz ja Generali Assicurazioni Generali (C-185/07, EU:C:2009:69, punktid 29 ja 30).

[35] Vt nimetatud põhimõtte ja selle laia kontseptsiooni meenutuseks 19. septembri 2018. aasta kohtuotsus C.E. ja N.E. (C-325/18 PPU ja C-375/18 PPU, EU:C:2018:739, punktid 90 ning 91). Vt selle kohta ka mõned niisugused riigisisesed kohtuotsused nagu Cour de cassationi (Prantsusmaa kassatsioonikohus) 1. tsiviilkolleegiumi 14. oktoobri 2009. aasta kohtuotsus (nr 08-16.369 ja 08-16.549) ning kommentaarid, eelkõige Clavel, S., „Conflits de juridictions. – Exequatur d'un jugement étranger. – Injonction anti-suit. – Ordre public international. – Clause attributive de juridiction. – Clauses de procédure.“, *Journal du droit international (Clunet)*, LexisNexis, Pariis, jaanuar 2010, nr 1, lk 146–155, eelkõige lk 152, ning Muir Watt, H., „La procédure d'*anti-suit injonction* n'est pas contraire à l'ordre public International“, *Revue critique de droit international privé*, Dalloz, Pariis, 2010, lk 158–163. Vt ka High Courti 6. juuni 2018. aasta kohtuotsus Nori Holding Limited and others *v.* Public Joint-Stock Company „Bank Otkritie Financial Corporation“, punkt 90, millele on viidanud Law, S., „Article 29“, Requejo Isidro, M., *Brussels I bis: A Commentary on Regulation (EU) nº 1215/2012*, Edward Elgar Publishing, Cheltenham, 2022, lk 466–483, eelkõige punktid 29.52 ja 29.54, lk 481 ja 482.

[36] Vt käesoleva ettepaneku 18. joonealune märkus.

[37] Selles küsimuses tuleb rõhutada, et kuigi Brüsseli konventsioonis tõi kohtualluvuse kokkulepe artikli 17 kohaselt kaasa selle, et määrati ainult üks pädev kohus, siis määrustes nr 44/2001 ja nr 1215/2012 jäeti see eeskiri alles, „kui pooled ei ole kokku leppinud teisiti“.

45. Euroopa Kohus ei ole veel võtnud seisukohta selle viimase juhtumi suhtes.[38] Analoogia alusel lahendusega, mis valiti vahekohtu valdkonnas kohtuotsuses Allianz ja Generali Assicurazioni Generali[39], on minu arvates nii, et poolelt, kes pöördub ühe liikmesriigi kohtusse, leides, et kohtualluvuse klausel, millega ta on nõustunud, ei ole kohaldatav, ei saa võtta kohtulikku kaitset, millele tal on õigus[40].

46. Liidus kehtiva *anti-suit injunction*'ite keelu alus ehk kohtutevaheline vastastikune usaldus ning asjaolu, et määruse nr 44/2001 asendanud määruses nr 1215/2012 ei ole eraldi sätet, õigustavad Euroopa Kohtu praktika laiendamist juhtumitele, mil ainult üks kohus on tunnistatud pooltevaheliste kokkuleppega pädevaks.[41] Selle määruse soovitav toime on seega tagatud.[42]

E. Avalik kord kui alus, mis õigustab anti-suit injunction'ite tunnustamisest ja täitmisest keeldumist

47. Määruse nr 44/2001 artikli 34 punktis 1 ette nähtud[43] hinnang, mille kohaselt esineb selge vastuolu taotluse saanud liikmesriigi avaliku korraga, *puudutab tagajärgi, mis välisriigi kohtuotsusel on*, kui seda tunnustada ja see täita,[44] lähtudes Euroopa Liidu avaliku korra kontseptsioonist[45].

[38] Kohtuasjas Gjensidige (C-90/22), mis on praegu Euroopa Kohtus pooleli, on talle esitatud taotlus tõlgendada määruse nr 1215/2012 artikli 45 lõike 1 punkti e alapunkti ii (teine eelotsuse küsimus), mis käsitleb kohtualluvuse kokkulepet rahvusvahelise veo lepingus, mida reguleerib spetsiaalne rahvusvaheline leping, ning mõistet „avalik kord" selles konkreetses kontekstis (kolmas eelotsuse küsimus).

[39] C-185/07, EU:C:2009:69, punktid 26 ja 31. Euroopa Kohus on otsustanud, et riigi kohtul ei saa takistada analüüsida eelnevat vahekohtukokkuleppe kehtivuse või kohaldatavuse küsimust ning nii hinnata asjast huvitatud isiku taotlusel, kas vahekohtu kokkulepe on tühine, mitte toimiv või seda ei ole võimalik täita. Selles küsimuses märgin, et hoolimata kriitikast, mida õigusteoorias on pärast seda kohtuotsust tehtud seepärast, et vahekohus kujutab endast eriolukorda (vt eelkõige Muir Watt, H., *op. cit.*, lk 161), ei sea 13. mai 2015. aasta kohtuotsus Gazprom (C-536/13, EU:C:2015:316) kahtluse alla põhimõtteid, millel see kohtuotsus rajaneb. Vt selle kohta ka Cour de cassationi (kassatsioonikohus) esimese tsiviilkolleegiumi 14. oktoobri 2009. aasta otsus (nr 08-16.369 ja 08-16.549), milles on otsustanud, et rahvusvahelise avaliku korraga ei ole vastuolus *anti-suit injunction*, mille ese, mis jääb „väljapoole konventsioonide või ühenduse õiguse kohaldamisala", seisneb selles, et tagada kohtualluvusklausli järgimine. Vt selle kohtuotsuse mõne kommentaari kohta õigusteoorias käesoleva ettepaneku 35. joonealune märkus.

[40] Poolte arutelu võib konkreetselt puudutada sisulist tingimust, millele kohtualluvuskokkulepe peab vastama, st tingimust, et see peab puudutama „õigussuhtest tulenenud või tuleneda võiva[id] vaidlus[i]" (määruse nr 44/2001 artikli 23 lõige 1). Vt 21. mai 2015. aasta kohtuotsus CDC Hydrogen Peroxide (C-352/13, EU:C:2015:335, punkt 67). Seetõttu võib kohtul, kelle poole on pöördutud, olla tarvis kontrollida, ega kohtualluvusklausliga ei kalduta kõrvale erandliku kohtualluvuse eeskirjast või ega ei ole avaldatud soovi sellest kõrvale kalduda või ega seda ei ole muudel asjaoludel asendatud. Vt näiteks Legros, C., „Commerce maritime. – Contrat de transport de marchandises. Responsabilité du transporteur", *JurisClasseur Transport*, LexisNexis, Pariis, 25.9.2021, fascicule 1269, II, Conflits de juridictions, punkt 48. Vt ka kohtualluvusklauslil põhineva pädevuse puudumise kohtuotsuse ja selles esitatud kehtivust käsitlevate põhjenduste tunnustamise kohta 15. novembri 2012. aasta kohtuotsus Gothaer Allgemeine Versicherung jt (C-456/11, EU:C:2012:719, punktid 29 ning 41).

[41] Vt selle kohta Usunier, L., *op. cit.*, punkt 5. Vt ka Legros, C., *op. cit.*, punkt 48.

[42] Vt selle kohta 27. aprilli 2004. aasta kohtuotsus Turner (C-159/02, EU:C:2004:228, punkt 29) ning 10. veebruari 2009. aasta kohtuotsus Allianz ja Generali Assicurazioni Generali (C-185/07, EU:C:2009:69, punkt 24).

[43] Vt käesoleva ettepaneku punktid 5 ja 26.

[44] Vt P. Jenardi aruanne 27. septembri 1968. aasta konventsiooni kohta kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusasjades (EÜT 1979, C 59, lk 1), eelkõige selle lk 44, ning 28. aprilli 2009. aasta kohtuotsus Apostolides (C-420/07, EU:C:2009:271, punkt 60 ja seal viidatud kohtupraktika).

[45] Vt 28. märtsi 2000. aasta kohtuotsus Krombach (C-7/98, EU:C:2000:164, punktid 25–27). Vt selle mõiste kohta Nowak, J. T., ja Richard, V., „Article 45", Requejo Isidro, M., *Brussels I bis: A Commentary on Regulation (EU) nº 1215/2012*, *op. cit.*, lk 638–678, eelkõige punktid 45.69–45.72, lk 666–668, ning Mankowski, P., „Article 45", Magnus, U., ja Mankowski, P., *European Commentaries on Private International Law, Brussels Ibis Regulation*, 2de ed., Otto Schmidt, Köln, 2023, lk 842–918, eelkõige punkt 28 jj, lk 864 jj.

48. Euroopa Kohtu praktika kohaselt tuleb määruse nr 44/2001 artikli 34 punkti 1 tõlgendada kitsalt, kuna see kujutab endast takistust selle määruse põhieesmärkide saavutamisel. Seepärast võib sellele tugineda üksnes erandjuhtudel. Euroopa Kohus kontrollib piire, mille raames võib liikmesriigi kohtunik sellele mõistele tugineda, et teise liikmesriigi kohtu otsus tunnustamata jätta. [46]

49. Menetlusliku avaliku korra puhul [47] on Euroopa Kohus valinud artikli 34 punktis 1 kasutatud mõiste laia kontseptsiooni, asudes seisukohale, et sellele võib tugineda juhul, kui takistatakse kasutamast Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikliga 47 tagatud õigust tõhusale õiguskaitsevahendile [48].

50. Käsitletaval juhul puudutab eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimus konkreetselt kokkulepetes sisalduva kohtualluvusklausli rikkumisel põhinevate ja poolte määratud kohtu tehtud kohtuotsuse ja kohtumääruste tunnustamist ja täitmist – küsimus, mis määrab ära selle rahalised tagajärjed. [49] Konkreetselt on selle kohtuotsuse ja nende kohtumäärustega nende kokkulepete osalisi, kes ei pöördunud esimesena selle kohtu poole, kohustatud tasuma ettemakstavat hüvitist seoses kohtukuludega, mida kannavad teised pooled, kelle suhtes on algatatud menetlus teises liikmesriigis.

51. Selles kohtuotsuses ja nendes kohtumäärustes, millesse on lisatud nende täitmist tagavad meetmed ja mida ei tehtud hagi tagamise abinõudena, on nähtud ette veel muudki hüvitised juhuks, kui Kreeka kohtus jätkatakse menetlust. Oma tagajärgede poolest ületavad need seega kaugelt raamistiku, milles tõlgendatakse kokkuleppeid ja milles nende kokkulepete osaliste määratud kohus analüüsib oma pädevust. [50]

[46] Vt 6. septembri 2012. aasta kohtuotsus Trade Agency (C-619/10, EU:C:2012:531, punktid 48 ja 49 ning seal viidatud kohtupraktika) ning 25. mai 2016. aasta kohtuotsus Meroni (C-559/14, EU:C:2016:349, punktid 38 ja 40). Vt ka 20. juuni 2022. aasta kohtuotsus London Steam-Ship Owners' Mutual Insurance Association (C-700/20, EU:C:2022:488, punkt 77).

[47] Vt selle kohta Gaudemet-Tallon, H., ja Ancel, M.-E., *Compétence et exécution des jugements en Europe, Règlements 44/2001 et 1215/2012, Conventions de Bruxelles (1968) et de Lugano (1998 et 2007)*, 6e éd., Librairie générale de droit et de jurisprudence, collection „Droit des affaires", Pariis, 2018, punkt 438 jj, lk 611 jj, ning Nowak, J. T., ja Richard, V., *op. cit.*, punkt 45.82 jj, lk 671 jj.

[48] Vt selle kohta 25. mai 2016. aasta kohtuotsus Meroni (C-559/14, EU:C:2016:349, punktid 44–46 ja seal viidatud kohtupraktika). Nõnda on menetlusliku avaliku korra rikkumiseks kaitseõiguste ilmselge rikkumine, mille puhul kasutatakse kõiki õiguskaitsevahendeid (selle kohtuotsuse punktid 48 ja 50 ning seal viidatud kohtupraktika). Selle *anti-suit injunction*'ite tunnustamata jätmise aluse kohta vt Mankowski, P., *op. cit.*, punkt 31, lk 869.

[49] On tarvis rõhutada, et see küsimus ei puuduta kahjuhüvitise väljamõistmise põhjendatust juhul, kui pool on rikkunud kohtualluvuse kokkulepet. Selle kohta tuleb esiteks meenutada, et kohtuotsuse tunnustamise etapis on keelatud igasugune sisuline uuesti läbivaatamine (vt 25. mai 2016. aasta kohtuotsus Meroni (C-559/14, EU:C:2016:349, punkt 41) ja 16. jaanuari 2019. aasta kohtuotsus Liberato (C-386/17, EU:C:2019:24, punkt 54)). Teiseks tundub mulle siiski, et on vaja mainida arutelu kohtupraktikas selles küsimuses. Vt esiteks Gaudemet-Tallon, H., ja Ancel, M.-E., *op. cit.*, punkt 162, lk 215; autorid pooldavad eitavat vastust liidu õiguses. Vt teiseks Brosch, M., ja Kahl, L. M., „Article 25", Requejo Isidro, M., *Brussels I bis: A Commentary on Regulation (EU) nº 1215/2012*, *op. cit.*, lk 344–374, konkreetselt punkt 25.75, lk 366; seal on viidatud kohtuotsustele, mille tegi Bundesgerichtshof (Saksamaa Liitvabariigi kõrgeim üldkohus) 17. oktoobril 2019, III ZR 42/19, punktid 41–45, ja Tribunal Supremo (Hispaania kõrgeim kohus) 23. veebruaril 2007, nr 201/2007, ning Álvarez González, S., „The Spanish Tribunal Supremo Grants Damages for Breach of a Choice-of-Court Agreement", *Praxis des Internationalen Privat- und Verfahrensrechts (IPRax)*, Giesekind, Bielefeld, 29. kd, nr 6, 2009, lk 529–533. Märgin, et selles Saksamaa kohtuotsuses, millele Charles Taylor ja FD on tuginenud, tegi poolte määratud kohus kahju hüvitamise otsuse pärast seda, kui esimene kohus, kelle poole oli pöördutud, oli kontrollinud, kas asi allub talle. Vt eelkõige Burianski, M. kommentaar „Damages for breach of an exclusive jurisdiction clause", jaanuar 2020, mis on kättesaadav järgmisel veebiaadressil: https://www.whitecase.com/insight-alert/damages-breach-exclusive-jurisdiction-clause.

[50] Põhikohtuasjas võis tekkida küsimus, kas kohaldatakse menetlusnorme, mida on mainitud 9. detsembri 2003. aasta kohtuotsuses Gasser (C-116/02, EU:C:2003:657), tingimusel et tuvastatakse, et poolelioleva kohtuasja vastuväite tingimused olid täidetud. Vastupidi sellele, mida oli otsustanud Euroopa Kohus, andis liidu seadusandja määruse nr 44/2001 uuesti sõnastamisel eesõiguse valitud koha kohtule, mille pädevust kinnitati määruse nr 1215/2012 artikli 31 lõigetes 2 ja 3 sätestatud tingimustel, st tingimus, et sellesse kohtusse on pöördutud. Selle viimase olulise tingimuse kohta konkreetselt käsitletaval juhul vt Usunier, L., *op. cit.*, punkt 29. Niisuguse lahenduse laiendamise kohta olukordadele, milles määrus nr 44/2001 on kohaldatav, vt Gaudemet-Tallon, H., ja Ancel, M.-E., *op. cit.*, punkt 367, lk 534. Lisaks tuleb meenutada, et välisriigi kohtuotsuse tunnustamise etapis ei takista tunnustamist asjaolu, et poolelioleva kohtuasja vastuväite tingimused ei ole täidetud. Vt 16. jaanuari 2019. aasta kohtuotsus Liberato (C-386/17, EU:C:2019:24, punkt 52).

52. Seega konteksti asetatuna toovad eelkõige High Courti kohtumäärused vaieldamatult kaasa selle, et sunnivad asjaomaseid pooli oma hagi tagasi võtma. Seeläbi takistatakse kaudselt pöördumast ainsa kohtu poole, kes arutab vaidlust sisuliselt ja kes on määruse nr 44/2001 alusel pädev tegema otsust, kas asi allub talle, viima menetluse lõpule ja tegema otsuse kohtukulude kohta selles kohtus algatatud menetluses ning võimalike nende kohtukuludega seotud kahju hüvitamise nõuete kohta.

53. Leides, et selle kohtu ülesanne on hinnata kogu menetlust ja kõiki asjaolusid,[51] märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus minu arvates õigesti, et High Courti kohtuotsuse ja -määruste tunnustamine ja täitmine on selgelt vastuolus kohtu asukoha avaliku korraga, väites, et on rikutud Euroopa Liidu õigusruumis valitsevat aluspõhimõtet, mis rajaneb vastastikusel usaldusel[52] ja mille kohaselt otsustab iga kohus ise, kas asi allub talle. Meenutan, et selle põhimõtte tõttu on Euroopa Kohus leidnud, et sellega on kõikidel asjaoludel vastuolus niisuguste kohtuotsuste tegemine, millega keelatakse otseselt või kaudselt jätkata teises liikmesriigis algatatud menetlust.

54. Teiste sõnadega ei saa seetõttu, et nimetatud keeld tuleneb süsteemist endast, nõustuda sellest kõrvale kaldumisega, vastasel korral antakse toime kohtuotsusele, mis otsese menetluse raames oleks olnud keelatud.

55. Teen seega Euroopa Kohtule ettepaneku vastata esimesele eelotsuse küsimusele jaatavalt ja tuvastada, et teist küsimust ei ole vaja analüüsida.

V. Ettepanek

56. Esitatud kaalutlustest lähtudes teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata Areios Pagose (Kreeka kassatsioonikohus) eelotsuse küsimustele järgmiselt:

nõukogu 22. detsembri 2000. aasta määruse (EÜ) nr 44/2001 kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusasjades artikli 34 punkti 1

tuleb tõlgendada nii, et

liikmesriigi kohus võib keelduda kohtuotsuse tunnustamisest ja täitmisest selle vastuolu tõttu avaliku korraga, mis tuleneb asjaolust, et selle kohtuotsusega takistatakse jätkata pooleliolevat menetlust selle liikmesriigi teises kohtus, kuna sellega on mõistetud ühe poole kasuks välja ettemakstav rahaline hüvitis kohtukulude eest, mida ta selle menetluse algatamise tõttu kannab, ning seda esiteks põhjusel, et selle menetluse eset hõlmab nõuetekohaselt sõlmitud kokkulepe, mille on kinnitanud selle otsuse teinud liikmesriigi kohus, ning teiseks põhjusel, et teise liikmesriigi kohus, kus see menetlus algatati, ei ole erandliku kohtualluvuse klausli tõttu pädev.

[51] Vt selle kohta 2. aprilli 2009. aasta kohtuotsus Gambazzi (C-394/07, EU:C:2009:219, punkt 48).

[52] Vt käesoleva ettepaneku punkt 40.